Folkhälsomyndigheten

Vägledning för kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över detaljhandel enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Denna titel kan laddas ner från: www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/. En del av våra titlar går även att beställa som ett tryckt exemplar, se våra kundtjänst och köpvillkor.

Citera gärna Folkhälsomyndighetens texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovspersonens tillstånd att använda dem.

© Folkhälsomyndigheten, 2023.
Artikelnummer: 23140

Om publikationen

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt vissa bestämmelser i lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Denna vägledning är en del av myndighetens tillsynsvägledning.

Folkhälsomyndigheten

Josefin P Jonsson
Avdelningschef avdelningen för livsvillkor och levnadsvanor.

Innehåll

Vägledning för kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över detaljhandel enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter 1
Om publikationen 3
Innehåll 4
Inledning 7
Bakgrund 7
Syfte 7
Kommunens och Polismyndighetens roller i tillsynen 7
Avgränsning 8
Vägledningens upplägg 9
Inför kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök 10
Tillsynsvägledning från nationella myndigheter 10
Lagar och regler 10
Viktigt att tänka på vid myndighetsutövning 10
Rättslig grund 10
Proportionalitet 11
Opartiskhet och objektivitet 11
Samordning av tillsyn 11
Tillsynsansvar 12
Lagen om tobak och liknande produkter 12
Lagen om tobaksfria nikotinprodukter 12
Rätt till upplysningar och tillträde 13
Samverkan vid misstänkt brott 13
Marknadskontroll 14
Rådgöra med Folkhälsomyndigheten 14
Beslut enligt EU:s marknadskontrollförordning eller LTLP? 15
Tips inför tillsynsbesöket! 15
Under kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök 17
Tillsyn över försäljning av tobaksvaror 18
Anmälan av nya tobaksvaror 18

Hälsovarningar 19
Produktpresentation och medföljande information 21
Spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror 22
Tillstånd 23
Egenkontrollprogram och uppgiftslämnande 24
Tillstånd vid förändringar av verksamheten 25
Tillstånd vid konkurs 26
Information 27
Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus 28
Åldersgräns 30
Tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare 32
Produktanmälan 32
Innehåll och utformning 34
Rapportering av försäljningsvolymer 35
Hälsovarningar 36
Produktpresentation 37
Informationsblad 38
Innehållsdeklaration 40
Anmälan 42
Egenkontroll och uppgiftslämnande 43
Åldersgräns 44
Tillsyn över försäljning av örtprodukter för rökning 46
Hälsovarningar 46
Produktpresentation och medföljande information 47
Tillsyn över försäljning av tobaksfria nikotinprodukter 48
Produktanmälan 49
Produktkrav 50
Märkning 52
Rapporteringsskyldighet 53
Anmälan om försäljning 54
Egenkontroll 55

Ålderskrav 57
Dokumentation..... 58
Kommunernas och Polismyndighetens arbete efter tillsynsbesöket 60
Frivillig rättelse..... 60
Föreläggande och förbud 60
Förbud att fortsätta försäljning och varning 61
Återkallelse och varning 61
Underrättelser..... 62
Straffbestämmelser och anmälan om misstänkt brott..... 63
Tillsynsavgift..... 63
Tips för arbetet efter tillsynsbesöket! 63

Inledning

Bakgrund

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsynen över handeln med tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter (LTLP). Dessa myndigheter ansvarar även för tillsynen över försäljning av örtprodukter enligt LTLP.

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar även för tillsyn över försäljning av tobaksfria nikotinprodukter enligt lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter (LTN).

LTLP och LTN är sociala skyddslagar. Barn och unga är en särskild skyddsvärd grupp för skyddslagstiftningen.

LTLP syftar till att minska bruket av tobak och motverka illegal handel med tobak (prop. 2017/18:156 s. 1). LTN syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förenade med bruk av tobaksfria nikotinprodukter (prop. 2021/22:200 s. 1).

Syfte

Syftet med vägledningen är att stödja kommuner och Polismyndigheten i deras tillsyn över detaljhandeln enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Syftet är också att bidra till en effektiv, rättssäker och likvärdig tillsyn över hela landet.

Kommunens och Polismyndighetens roller i tillsynen

Av förarbetena till bestämmelserna om tillsyn över tobakslagstiftningen framgår bland annat följande om Polismyndighetens och kommunens roller.

Polismyndighetens primära uppgift är att ingripa mot begångna brott, medan kommunens uppgift är framåtsyftande och ska säkerställa att regelsystemet följs. De båda myndigheternas insatser kan stärka varandra.

Polismyndigheten har på sitt ansvar att förebygga brott, bedriva spaning och utredning om brott som lyder under allmänt åtal. Det bör alltså vara en huvudregel att Polismyndigheten och kommunerna samarbetar vad gäller efterlevnaden av de straffsanktionerade bestämmelserna.

När kommunen stöter på särskilda svårigheter kan också tillsyn behöva genomföras tillsammans med Polismyndigheten (prop. 2009/10:207 s. 22).

Avsikten är dock att den direkta och löpande tillsynen ska göras av kommunen och att polisens tillsyn ska vara stödjande till denna (prop. 2009/10:207 s. 36).

Avgränsning

I de fall vi redan publicerat vägledning för tillsyn över vissa bestämmelser i LTLP och LTN kommer vi i denna vägledning att hänvisa till dessa. Exempel på vägledningar som finns publicerade är

- vägledningar för kommunernas tillsyn över märkning av tobaksvaror, och
- vägledningen för kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över försäljningsställen som saknar tillstånd att sälja tobaksvaror.

Vägledningens upplägg

Detta avsnitt beskriver hur vägledningen är uppbyggd.

Kapitlet ”Inför kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök” tar upp vad du som arbetar med tillsyn på kommunen eller Polismyndigheten kan tänka på inför ett tillsynsbesök. Exempelvis var du hittar mer tillsynsvägledning, vilket tillsynsansvar kommunen och Polismyndigheten har och vad som är viktigt att tänka på vid myndighetsutövning.

I kapitlet ”Under kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök” går vi igenom bestämmelserna i LTLP och LTN som kommunerna och Polismyndigheten har ansvar att utöva tillsyn över och beskriver syftet med varje bestämmelse. Vi ger även råd och stöd om hur tillsyn över bestämmelsen kan utövas.

I sista kapitlet ”Kommunernas och Polismyndighetens arbete efter tillsynsbesöket” beskriver vi vad kommunen och Polismyndigheten kan göra efter ett tillsynsbesök. Kommunen och Polismyndigheten har exempelvis möjlighet att förelägga eller ge varning när brister uppmärksammats vid tillsynsbesöket. Det finns även bland annat krav på att olika berörda myndigheter ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

Inför kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök

Ett tillsynsbesök bör ha ett syfte. Inför besöket är det därför bra att bestämma syftet samt att gå igenom egenkontrollprogrammet och dokumentation från tidigare tillsyn på försäljningsstället.

Tillsynen enligt LTLP och LTN kan även samordnas med tillsyn över detaljhandel med folköl enligt alkohollagen, eftersom det är vanligt att tillsynsobjektet säljer både tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter och folköl.

Tillsynsvägledning från nationella myndigheter

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning enligt 7 kap. 1 § LTLP och 22 § LTN. Det innebär bland annat att Folkhälsomyndigheten ska ge råd och stöd i kommunens och Polismyndighetens tillsyn. Inför tillsynsbesöket kan kommunen och Polismyndigheten ta del av övrig tillsynsvägledning som finns på Folkhälsomyndighetens webb.

Tillsynsvägledning för tobak och liknande produkter samt tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se)

För marknadsföringsbestämmelserna enligt 4 kap. 1, 2, 4, 5, 6 och 7 §§ LTLP samt 9 och 10 §§ LTN ansvarar Konsumentverket för tillsynsvägledning.

Konsumentverket.se

Lagar och regler

Länkar till relevanta lagar, förordningar och föreskrifter finns på Folkhälsomyndighetens webb. Här har vi även samlat EU-lagstiftning och förarbeten.

Regler om tobak och liknande produkter (Folkhälsomyndigheten.se)

Viktigt att tänka på vid myndighetsutövning

Rättslig grund

All myndighetsverksamhet ska bygga på fast rättslig grund. Myndighetsutövning ska ske i öppna och för medborgarna iakttagbara former. Handlingar som inte annars hade ägt rum ska inte provoceras fram och de ska stå i proportion till det behov som finns. (JO-beslut 2009-12-18, dnr 2972-2009)

Tänk på:

- Legitimera dig alltid i samband med tillsynsbesöket och informera om varför du besöker lokalen.

- Provocera inte fram någon överträdelse. Ett exempel som skulle kunna anses vara provokation är om en kommunal handläggare utan att presentera sig frågar om hen får köpa styckvisa cigaretter.

Proportionalitet

Syftet med proportionalitetsprincipen är att en myndighet ska göra noggranna avvägningar mellan det allmännas intresse och den enskildes intresse innan en åtgärd vidtas.

En ingripande åtgärd

- ska ha som syfte att uppnå ett önskat resultat,
- ska vara nödvändigt för att uppnå det önskade resultatet, och
- får bara vidtas om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den åtgärden riktas mot.

Det ska alltså finnas en balans mellan mål och medel. (Prop. 2016/17:180 s. 61)

Opartiskhet och objektivitet

Av 1 kap. 9 § regeringsformen följer att företrädare för det allmänna i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet (den s.k. objektivitetsprincipen). Förvaltningslagen (2017:900) innehåller en bestämmelse som erinrar om kravet på saklighet och opartiskhet (se 5 §).

Kravet på saklighet innebär bland annat att myndigheters åtgärder och beslut inte får utgå från ovidkommande hänsyn och vara godtyckliga, utan ska vara rationella och logiskt motiverade. Kravet på opartiskhet betyder att det allmännas företrädare ska vara objektiva i sin tjänsteutövning och förhålla sig så att deras opartiskhet inte med fog kan ifrågasättas. (Se t.ex. JO 2015/16 s. 456 och 2020/21 s. 353.)

Bestämmelsen omfattar inte bara hur en sak rent faktiskt har handlagts och vilka verkliga skäl som ligger bakom ett beslut eller annat handlande från en myndighet. Även hur myndighetens agerande kan uppfattas är av betydelse. (Se Bull och Sterzel, Regeringsformen – en kommentar, fjärde uppl., s. 54 f. och JO 2021/22 s. 402.)

Det innebär bland annat att handläggaren i sina kontakter med företrädare för tillsynsobjekten inte bör uppträda alltför kamratligt och familjärt, eftersom det kan ge upphov till misstankar om bristande objektivitet i den fortsatta handläggningen. Av samma skäl bör en handläggare inte heller ge uttryck för ett personligt engagemang i ett ärende. (Se bl.a. JO:s inspektionsrapport i JO:s ärende 8485–2021 s. 9–12.)

Samordning av tillsyn

Samordning mellan tillsynsorgan är viktig för att den tillsynspliktiga verksamheten inte ska störas mer än nödvändigt. För att underlätta för tillsynsobjekten bör

tillsynsorganen samverka, utan att för den skull sänka ambitionsnivån för tillsynen. Samtidigt ska tillsynen utövas effektivt och samverkan ska inte vara kostnadsdrivande. En god samordning mellan tillsynsorgan förebygger situationer då en objektsansvarig blir föremål för tillsyn från flera håll med så korta tidsintervall att det uppfattas som störande för verksamheten. Samordning innebär inte att tillsynsorgan ska gå utanför sina befogenheter eller utöva tillsyn inom andra områden än det egna. Det är viktigt för förtroendet för tillsynen att det står klart för de objektsansvariga och allmänheten vilken myndighet som ansvarar för en viss tillsyn. (Regeringens skrivelse 2009/10:79 ”En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn” s. 25)

Enligt 8 § förvaltningslagen ska varje myndighet hjälpa andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Krav på samarbete mellan statliga myndigheter finns även i myndighetsförordningen (2007:515). Dessa regler kring samordning gäller även i fråga om tillsyn. De generella kraven på samordning gäller således de allra flesta tillsynssituationer. (Regeringens skrivelse 2009/10:79 ”En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn” s. 25)

Tillsynsansvar

Lagen om tobak och liknande produkter

Kommunens tillsynsansvar regleras i 7 kap. 3 och 4 §§ LTLP.

7 kap. 3 § LTLP reglerar vilka bestämmelser kommunen utövar tillsyn över på fysiska försäljningsställen. Fysiskt försäljningsställe definieras enligt 1 kap. 3 § som en viss lokal eller annat avgränsat utrymme för detaljhandel.

7 kap. 4 § LTLP reglerar kommunens tillsynsansvar på fysiska försäljningsställen samt även vissa andra verksamheter. Andra verksamheter är exempelvis partihandlare och distanshandel.

Även Polismyndighetens tillsynsansvar regleras i 7 kap. 4 § LTLP. Det innebär att för vissa bestämmelser har kommunen och Polismyndigheten delat ansvar för tillsynen.

Kommunen och Polismyndighetens tillsynsansvar över handel med tobak och liknande produkter (Folkhälsomyndigheten.se)

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Kommunernas tillsynsansvar regleras i 24 och 25 § LTN.

24 § LTN reglerar vilka bestämmelser kommunen utövar tillsyn över på fysiska försäljningsställen. Fysiskt försäljningsställe definieras enligt 3 § LTN som en viss lokal eller annat avgränsat utrymme för detaljhandel.

25 § LTN reglerar kommunens tillsynsansvar på försäljningsställen. Försäljningsställe definieras enligt 3 § LTN som ett fysiskt försäljningsställe eller en webbplats för detaljhandel.

Polismyndighetens tillsynsansvar regleras i 25 § LTN. Det innebär att för vissa bestämmelser har kommunen och Polismyndigheten delat ansvar för tillsynen.

Rätt till upplysningar och tillträde

Kommunen och Polismyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som de behöver för sin tillsyn enligt LTLP och LTN. För att fullgöra sina uppgifter enligt LTLP och LTN har de också rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som berörs av LTLP och LTN samt anslutande föreskrifter, och får där göra undersökningar och ta prover. För uttagna prover betalas ingen ersättning. (7 kap. 17 och 18 §§ LTLP samt 32 och 33 §§ LTN)

Polismyndigheten ska på begäran av kommunen lämna den hjälp som behövs vid tillämpningen av 18 § LTLP och 33 § LTN. En sådan begäran får endast göras om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl (7 kap. 19 § LTLP samt 34 § LTN).

Ett exempel på när Polismyndigheten kan användas som stöd till kommunen är när en näringsidkare vägrar kommunen tillträde till försäljningsstället eller tillhörande lokaler eller uppträder hotfullt. (Prop. 2009/10:207 s. 22)

Samverkan vid misstänkt brott

Det bör vara en huvudregel att Polismyndigheten och kommunen samarbetar vad gäller efterlevnaden av de straffsanktionerade bestämmelserna i LTLP (prop. 2009/10:207 s. 22).

Om kommunen eller Polismyndigheten misstänker att det förekommer brottslig verksamhet på ett försäljningsställe bedömer Folkhälsomyndigheten att ett tillsynsbesök kan föregås av en samverkan mellan myndigheterna. Samverkan kan exempelvis innebära ett informationsutbyte mellan myndigheterna samt en risk- och säkerhetsbedömning inför tillsynsbesöket. Kommunen och Polismyndigheten ska i sitt informationsutbyte beakta de sekretessbestämmelser som gäller för respektive myndighet.

Om det finns indikationer på att ett försäljningsställe säljer tobaksvaror utan tillstånd enligt LTLP kan tillsynsmyndigheten få råd och stöd i sin tillsyn av Folkhälsomyndighetens vägledning.

Vägledning för kommunens och Polismyndighetens tillsyn över försäljningsställen som saknar tillstånd att sälja tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten.se)

I vägledningen kan du läsa om hur kommunen och Polismyndigheten kan samverka inför, under och efter ett tillsynsbesök.

Marknadskontroll

Marknadskontroll ska se till att produkter på marknaden uppfyller krav på skydd och säkerhet för konsumenter, arbetstagare och miljö.

De kommunala myndigheterna har inte utsetts till marknadskontrollmyndigheter. Men regeringen anser att kommunerna bör fortsätta att kontrollera produkter i samma utsträckning som i dag. Kommunerna bör därför även fortsättningsvis bära ett ansvar för att kontrollera produkter som tillhandahålls inom kommunen, det vill säga produkter som omfattas av kommunens tillsyn enligt LTLP. Detta eftersom kommunerna har en god lokalkännedom, vilket är en fördel vid kontroll av produkter som tillhandahålls på marknaden inom kommunens gränser.

Omfattningen av kommunernas kontrollansvar framgår av bestämmelserna i 7 kap. LTLP. Kommunernas uppgifter kan alltså utföras inom ramen för befintliga befogenheter gällande tillsyn.

I dag förekommer regelbundna kontakter mellan kommuner och Folkhälsomyndigheten, till exempel inom ramen för tillsynsvägledning. Eftersom de statliga marknadskontrollmyndigheterna ska ansvara för marknadskontroll i alla led, är det viktigt att kommunerna även fortsättningsvis har täta kontakter med till exempel Folkhälsomyndigheten.

Som ett komplement till kontakter via exempelvis tillsynsvägledning finns bestämmelser om att kommuner ska rapportera till en marknadskontrollmyndighet om sådana uppgifter om utförd kontroll som har betydelse för att marknadskontrollmyndigheten ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

Bland annat behövs information om den kontroll som har bedrivits i kommunerna för att marknadskontrollmyndigheten ska kunna bedöma om marknadskontrollen är effektiv i hela landet.

Det finns en vägledning på Folkhälsomyndighetens webb om hur kommunerna kan rapportera.

Vägledning gällande kommunens underrättelser till Folkhälsomyndigheten (Folkhälsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten avser att återkomma med ytterligare vägledning när vi ser vilka behov som kan finnas för oss i vår marknadskontroll.

Rådgöra med Folkhälsomyndigheten

En marknadskontrollmyndighet har ett omfattande och övergripande ansvar för marknadskontrollen och får ett ansvar för marknadskontrollen av samtliga produkter i alla led inom sina ansvarsområden.

I fråga om tobak och liknande produkter har Folkhälsomyndigheten och kommunerna tillsynsansvar över samma produkter och delvis över samma tillsynsområde.

Det som skiljer är tillsynsobjekten. Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsyn över huvudsakligen tillverkare, importörer, partihandel och e-handlare, medan kommunerna har tillsynsansvar över detaljhandel gentemot lokala försäljningsställen. Vid marknadskontroll har dock Folkhälsomyndigheten befogenhet och kan utföra marknadskontroll mot alla tillsynsobjekt.

Det kommer att innebära att kommunerna beslutar inom sitt ansvarsområde. Kommunerna ska därefter underrätta Folkhälsomyndigheten om sitt beslut. Folkhälsomyndigheten kommer därefter att vidta åtgärder utifrån sitt ansvarsområde. Vägledning kommer att tas fram för detta område.

Beslut enligt EU:s marknadskontrollförordning eller LTLP?

Av förarbetena framgår att kommunen har kontrollansvar enligt 7 kap. LTLP och kommunen utför därför sina uppgifter inom ramen för dessa befogenheter.

Bemyndigandet i 2 § lag (2014:140) med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn, ger förutsättningar att ta ut avgifter vid sådan kontroll som rent praktiskt i vissa delar motsvarar sådan marknadskontroll som avses i EU:s marknadskontrollförordning.

I de fall kommunen genomför produktkontroll av tobaksvaror som är att anse som marknadskontroll utifrån marknadskontrollförordningen, framgår av förarbetena att det är möjligt för kommunerna att finansiera sin produktkontroll genom avgiftsuttag. (Prop. 2021/22:238 s. 183)

En kommun kan därför meddela föreskrifter om avgifter för marknadskontroll när det gäller en kommunal myndighets verksamhet och ta ut avgift för tillsyn under förutsättning att tillsynen motsvarar sådan marknadskontroll som avses i EU:s marknadskontrollförordning.

Tips inför tillsynsbesöket!

- Du hittar ytterligare vägledning för tillsyn på Folkhälsomyndighetens webbplats.
- Gå igenom tidigare dokumentation och eventuella tillsynsprotokoll inför tillsynsbesöket.
- Gå igenom egenkontrollprogrammet inför tillsynsbesöket.
- Inför ett tillsynsbesök kan kommunen behöva göra en riskbedömning av om de behöver hjälp från Polismyndigheten.
- Kommunen och Polismyndigheten kan gemensamt gå igenom kommunens register över försäljningsställen och prioritera mellan tillsynsobjekten.
- Kommunen och Polismyndigheten kan överväga att genomföra ett gemensamt tillsynsbesök om de misstänker att det kan förekomma brottslig verksamhet enligt LTLP eller LTN på det fysiska försäljningsstället.

- Om kommunen och Polismyndigheten ska göra ett gemensamt tillsynsbesök kan de gemensamt diskutera syfte med besöket, rollfördelning, hur dokumentation sker och så vidare.
- Kommunen och Polismyndigheten ska i sitt informationsutbyte beakta de sekretessbestämmelser som gäller för respektive myndighet.
- Bedöm vilka lokaler och andra utrymmen som berörs av LTLP och LTN och vilka av dessa som ska omfattas av tillsynsbesöket. Exempelvis kan även lagerlokaler vara aktuella att besöka för att granska produkter som omfattas av lagarna. Om det är oklart om det finns fler lokaler som berörs av lagarna kan kommunen eller Polismyndigheten fråga verksamhetsutövaren om det finns fler lokaler, be att få se hyreskontrakt eller bokföring. I bokföringen ska det framgå om det finns kostnader för andra lokaler än det fysiska försäljningsstället.

Under kommunernas och Polismyndighetens tillsynsbesök

Under ett tillsynsbesök har kommunen och Polismyndigheten möjlighet att kontrollera att bestämmelserna i LTLP och LTN efterlevs. I detta kapitel går vi igenom vilka bestämmelser kommunerna och Polismyndigheten har ansvar att utöva tillsyn över och beskriver syftet med varje bestämmelse. Vi ger även råd om hur tillsynen kan utövas.

Kapitlet innehåller följande delar:

- tillsyn över försäljning av tobaksvaror
- tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare
- tillsyn över försäljning av örtprodukter för rökning
- tillsyn över försäljning tobaksfria nikotinprodukter
- dokumentation.

Följande förkortningar används i kapitlet:

- lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter – LTLP
- förordning (2019:233) om tobak och liknande produkter – FTLP
- lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter – LTN
- förordning (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter – FTN
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG, Tobaksproduktdirektivet – TPD.

Folkhälsomyndigheten har tagit fram ett förslag på checklista för tillsyn över detaljhandel med tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter samt folköl. Checklistan innehåller förslag på vad kommunen kan kontrollera vid ett tillsynsbesök.

Förslag på checklista för tillsyn över detaljhandel med tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter samt folköl

Tillsyn över försäljning av tobaksvaror

I tabell 1 finns de bestämmelser som kommunerna och Polismyndigheten utövar tillsyn över vid försäljning av tobaksvaror i detaljhandeln.

Tabell 1. Kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över försäljning av tobaksvaror i detaljhandeln.

Bestämmelse	**Tillsynsmyndighet**
Anmälan av nya tobaksvaror	Kommunen och Polismyndigheten
Hälsovarningar	Kommunen
Produktpresentation och medföljande information	Kommunen
Spårbarhet och säkerhetsmärkning	Kommunen
Tillstånd	Kommunen och Polismyndigheten
Egenkontroll och uppgiftslämnande	Kommunen och Polismyndigheten
Tillstånd vid förändringar av verksamheten	Kommunen och Polismyndigheten
Information	Kommunen och Polismyndigheten
Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus	Kommunen och Polismyndigheten
Åldersgräns	Kommunen och Polismyndigheten

Anmälan av nya tobaksvaror

2 kap. 3 § lagen om tobak och liknande produkter

Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden.

En ny tobaksvara som inte har anmälts i enlighet med första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden.

Vad säger bestämmelsen?

Tillverkare och importörer ska anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden till Folkhälsomyndigheten.

Med ny tobaksvara avses en tobaksvara som inte tillhör någon av kategorierna cigaretter, rulltobak, piptobak, tobak för vattenpipa, cigarrer, cigariller, tuggtobak och tobak för användning i munnen, och som släpps ut på marknaden efter den 19 maj 2014 (prop. 2017/18:156 s. 176).

Om den nya tobaksvaran inte har anmälts får den inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden.

Syfte med bestämmelsen

Skälet till att införa en regel om anmälan är att det är viktigt att övervaka utvecklingen av nya tobaksvaror (prop. 2015/16:82 s. 56).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Tänk på att med en ny tobaksvara avses en helt ny produktkategori, inte ett nytt märke av till exempel cigaretter.

Information om att en ny tobaksvara är anmäld publiceras på Folkhälsomyndighetens webbplats.

Offentliggjorda rapporter om tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten.se)

I listan kan nya tobaksvaror filtreras fram (se funktionen ”Filter on product type”) genom att du bockar i rutan ”Novel Tobacco Product”.

Tips för tillsynen!

Om du vid ett tillsynsbesök misstänker att en tobaksvara inte är anmäld, kan du kontrollera det med Folkhälsomyndigheten. Tänk på att med en ny tobaksvara avses en helt ny produktkategori. Nya märken av exempelvis cigaretter, snus eller tuggtobak anses inte vara nya tobaksprodukter i detta sammanhang.

Hälsovarningar

3 kap. 1 § lagen om tobak och liknande produkter

Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Vad säger bestämmelsen?

Förpackningar till tobaksvaror för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter ska förses med hälsovarningar. Det är tillverkare och importörer som ansvarar för märkningen. Avsaknad av hälsovarningar eller felaktig utformning av dem medför att produkterna inte får tillhandahållas konsumenter i Sverige.

Termen ”hälsovarning” omfattar både varningstexter, en kombination av varningstext och bild – så kallade kombinerade hälsovarningar – och allmänna varningar och informationstexter (prop. 2015/16:82 s. 36).

Gemensamma regler om hälsovarningar på tobaksvaror och örtprodukter för rökning finns i 3 kap. 1 § förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter, bland annat att de ska vara på svenska och täcka hela den yta som reserverats för dem.

Förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter (Riksdagen.se)

Mer detaljerade regler finns i

Folkhälsomyndighetens föreskrifter om utformning av hälsovarningar och hälsovarningars placering på förpackning av tobaksvaror (HSLF-FS 2016:46) (Folkhälsomyndigheten.se).

Syfte med bestämmelsen

Syftet med bestämmelsen är att försöka minska tobakskonsumtionen (prop. 1992/93:185 s. 32 f.). Syftet med hälsovarningarna är främst att upplysa konsumenterna om riskerna med tobaksbruket.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Det är straffbart att uppsåtligen i strid med förbudet i 3 kap. 1 § tredje stycket tillhandahålla tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar. Se 10 kap. 2 § LTLP.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Produktpresentation och medföljande information

3 kap. 3 § lagen om tobak och liknande produkter

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

Vad säger bestämmelsen?

Texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra får inte användas på förpackningar till tobaksvaror. ”Låg tjärhalt”, ”light, ”ultra light”, ”svag” och ”lätt och mild” är exempel på texter eller uttryck som kan vara en del av ett varumärke och som därmed inte är tillåtna att trycka på tobaksförpackningar (prop. 2015/16:82 s. 42 f.).

Det är förbjudet att märka med uppgifter om halten av nikotin, tjära och kolmonoxid. Bestämmelsen hindrar dock inte märkning som anger att produkten innehåller dessa ämnen utan närmare angivelse av halterna (prop. 2015/16:82 s. 70).

Märkningen på förpackningen eller själva tobaksvaran får inte innehålla inslag som liknar ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen får inte heller antyda att varan har miljöfördelar eller hänvisa till smak, doft eller tillsatser. Detta gäller dock inte snus.

Syfte med bestämmelsen

Tobaksvaror eller deras förpackningar skulle kunna vilseleda konsumenter, särskilt ungdomar, om de skapar ett intryck av att dessa produkter är mindre skadliga (skäl 27 i ingressen till TPD).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror

3 kap. 7 § lagen om tobak och liknande produkter

Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning.

Tillverkare och importörer ansvarar för att styckförpackningar till tobaksvaror förses med sådan märkning.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare på marknaden, om sådan märkning saknas.

Vad säger bestämmelsen?

Styckförpackningar till tobaksvaror ska vara försedda med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Det är tillverkare och importörer som ansvarar för märkningen.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med att införa spårbarhet av tobaksvaror inom EU är att motverka illegal handel med tobaksvaror i EU:s medlemsstater. Spårbarheten innebär att varje cigarettpaket och varje förpackning med rulltobak ska ha en unik identitetsmärkning som möjliggör spårning av varan från fabrik till detaljhandel. Säkerhetsmärkningen är till för att kunna kontrollera om en tobaksvara är äkta eller inte (prop. 2015/16:82 s. 18).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Kommunen har bara möjlighet att kontrollera vissa uppgifter om produkternas identitetsmärkning och säkerhetsmärkning.

Vägledning för kommunernas tillsyn över den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen på tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen på tobaksvaror.

Tillstånd

5 kap. 1 § lagen om tobak och liknande produkter

Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett fysiskt försäljningsställe, ska tillståndet avse det stället.

Vad säger bestämmelsen?

Det krävs tillstånd för att bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror. I 1 kap. 3 § LTLP definieras detaljhandel som försäljning till konsumenter och partihandel som annan försäljning än detaljhandel. Om någon bedriver försäljning till både konsumenter och näringsidkare krävs det två tillstånd, ett för detaljhandel och ett för partihandel.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med bestämmelsen är att begränsa förekomsten av illegal tobak och att bidra till att stävja den illegala handeln (prop. 2017/18:156 s. 57).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja tobaksvaror utan tillstånd, om försäljningen inte är tillåten enligt 5 kap. 8 eller 9 §. Se 10 kap. 1 § LTLP.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen och Polismyndigheten har befogenhet att utföra tillsyn även på de försäljningsställen som inte har tillstånd.

Vägledning för kommunens och Polismyndighetens tillsyn över försäljningsställen som saknar tillstånd att sälja tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten.se)

Tillsyn kan även utföras för att kontrollera att ett beviljat tillstånd är aktuellt och exempelvis omfattar de försäljningsformer som förekommer.

Tips för tillsynen!

- Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning om kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över försäljningsställen som saknar tillstånd att sälja tobaksvaror.
- Kontrollera att det beviljade tillståndet är aktuellt, med exempelvis rätt organisationsnummer, kontaktuppgifter och försäljningsställe.

- Kontrollera vilka försäljningsformer som förekommer. Exempelvis försäljning via webben, fysisk butik eller automater.

Egenkontrollprogram och uppgiftslämnande

5 kap. 6 § lagen om tobak och liknande produkter

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

5 kap. 7 § lagen om tobak och liknande produkter

Till ansökan om tillstånd enligt 3 § eller registrering enligt 5 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn eller Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas.

Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Vad säger bestämmelsen?

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror ska utöva egenkontroll och det ska finnas ett egenkontrollprogram som är lämpligt för verksamheten.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med egenkontroll och egenkontrollprogram är att den som säljer tobaksvaror ska driva verksamheten så att den lever upp till lagens krav (prop. 2004/05:118 s. 58).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Ytterligare bestämmelser om utformningen av egenkontrollprogram finns i

Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:20) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare HSLF-FS 2024:4 (Folkhälsomyndigheten.se).

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning för kommunernas bedömning av om egenkontrollprogrammet är lämpligt för verksamheten.

Vägledning för kommunernas granskning av egenkontrollprogram enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se).

Vid tillsyn kan kommunen och Polismyndigheten kontrollera att egenkontrollprogrammet fungerar som det stöd det är tänkt att vara, exempelvis genom att ställa frågor utifrån programmet.

Tips för tillsynen!

- Gå igenom och diskutera egenkontrollprogrammet med näringsidkaren. Är programmet fortfarande aktuellt eller behöver det revideras?
- Kontrollera om rutinerna i egenkontrollprogrammet är kända hos personalen. Det kan exempelvis ske genom att göra ”stickprov” bland personalen.

Tillstånd vid förändringar av verksamheten

5 kap. 8 § lagen om tobak och liknande produkter

Om den som har försäljningstillstånd enligt denna lag har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och om dödsboet eller förvaltaren vill fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Om den som har tillstånd till detaljhandel överlåter rörelsen får även lagret av tobaksvaror ingå i överlåtelsen om förvärvaren har tillstånd till detaljhandel.

Vad säger bestämmelsen?

Dödsbon och förvaltare som vill fortsätta att bedriva tillståndspliktig detalj- eller partihandel måste anmäla det till kommunen. Om en anmälan inte har kommit in till kommunen inom två månader från dödsfallet eller beslutet om förvaltare, upphör försäljningstillståndet att gälla automatiskt.

Vid överlåtelse av en rörelse som har detaljhandelstillstånd, får lagret av tobaksvaror ingå i överlåtelsen, förutsatt att förvärvaren har tillstånd till detaljhandel.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med bestämmelsen är att undanröja orimliga praktiska konsekvenser som skulle kunna uppstå om man utan undantag upprätthåller ett krav på tillstånd. Det kan exempelvis vara situationer som kan uppkomma mer eller mindre oförutsett och där de ekonomiska konsekvenserna av ett avbrott i verksamheten kan bli mycket stora (prop. 2017/18:156 s. 74 f.).

Dödsboet eller förvaltaren ges alltså i denna situation en skälig frist för att göra nödvändiga överväganden i fråga om rörelsens fortsatta drift (prop. 2017/18:156 s.74 f.).

Om en anmälan kommer in ska kommunen pröva om verksamheten får drivas vidare utifrån förutsättningarna i 5 kap. 2 §, eller om försäljningstillståndet ska återkallas (prop. 2017/18:156 s. 195).

Syftet med bestämmelsen är även att ge en detaljhandlare möjlighet att vid försäljning av sin rörelse också sälja sitt innestående lager av tobaksvaror till efterträdaren (prop. 2017/18:156 s. 75).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja tobaksvaror utan tillstånd är straffbart enligt 10 kap. 1 § LTLP.

Beslut om förvaltarskap annonseras i Post- och Inrikes Tidningar.

Post- och Inrikes Tidningar (Bolagsverket.se)

Senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare måste dödsboet eller förvaltaren göra en anmälan till kommunen om man vill att rörelsen ska drivas vidare.

Om anmälan till kommunen inte görs under tvåmånadersfristen, upphör tillståndet automatiskt att gälla. Kommunen behöver alltså inte fatta något formellt beslut om det (prop. 2017/18:156 s. 194).

Tips för tillsynen!

Kontrollera i Post- och Inrikes Tidningar om det fattats några beslut om förvaltarskap för tillståndshavare i kommunen.

Tillstånd vid konkurs

5 kap. 9 § lagen om tobak och liknande produkter

Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Ett konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots denna lag sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Detsamma gäller när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

Vad säger bestämmelsen?

Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet driva verksamheten vidare måste det ansöka om tillstånd på nytt.

Ett konkursbo, ett dödsbo och Kronofogdemyndigheten får sälja tobaksvaror till en tillståndshavare utan att själv behöva tillstånd. Samma sak gäller för en tillståndshavare vars tillstånd har återkallats.

Syfte med bestämmelsen

Syftet är att kommunen inte ska behöva fatta beslut om att återkalla tillståndet när ett bolag går i konkurs. Ett bolag i konkurs uppfyller antagligen inte det krav på ekonomisk vandel som är en förutsättning för tillstånd (prop. 2017/18:156 s. 195).

Syftet med bestämmelsens andra stycke är att undanröja orimliga praktiska konsekvenser som skulle kunna uppstå om man utan undantag upprätthåller ett krav på tillstånd. Det kan exempelvis vara när tillståndshavaren förlorat rådigheten över sin verksamhet. Vid konkurs är det konkursförvaltaren som avgör om verksamheten ska bedrivas vidare (prop. 2017/18:156 s. 74 f.).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja tobaksvaror utan tillstånd är straffbart enligt 10 kap. 1 § LTLP.

Beslut om konkurser annonseras i Post- och Inrikes Tidningar.

Post- och Inrikes Tidningar (Bolagsverket.se)

Information om konkurser går även att hitta på olika kreditupplysningstjänster.

Tips för tillsynen!

Kontrollera (exempelvis årligen) om bolag som har tillstånd att sälja tobak i kommunen har gått i konkurs.

Information

5 kap. 12 § lagen om tobak och liknande produkter

En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa denna lag och anslutande föreskrifter.

Vad säger bestämmelsen?

En näringsidkare har en informationsskyldighet till sin personal. En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska därför ge sin personal den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa LTLP och anslutande föreskrifter.

Informationsskyldigheten gäller alla näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror, det vill säga både detaljhandlare och partihandlare.

Syfte med bestämmelsen

Den som säljer tobaksvaror till konsumenter är ansvarig för att verksamheten uppfyller de krav som ställs i LTLP. Det är viktigt att den som säljer varorna har den kunskap som krävs för att kunna följa LTLP:s bestämmelser om försäljning och utlämnande av tobaksvaror samt anslutande föreskrifter. Personalen kan ibland försättas i pressade situationer, till exempel när en påstridig minderårig vill köpa tobaksvaror. Det är viktigt att personalen kan hantera konfliktsituationer och har stöd från näringsidkaren i sitt agerande (prop. 2009/10:207 s. 16).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Vid tillsyn kan kommunen och Polismyndigheten kontrollera att näringsidkaren ger personalen den information och stöd som behövs.

Tips för tillsynen!

- Fråga näringsidkaren hur hen ger personalen information och stöd.
- Fråga personalen hur de får information om och stöd för tobaksförsäljning.

Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus

5 kap. 13 § lagen om tobak och liknande produkter

En styckförpackning med

1. cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter,
2. rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och
3. portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket.

Vad säger bestämmelsen?

En styckförpackning med cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter, rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner. Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än så.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med att det inte får vara mindre än 20 cigaretter i ett cigarettpaket eller 20 portioner i en snusdosa med portionssnus (gäller snus som innehåller tobak), är att det inte ska vara möjligt att sälja tobaksvaror med mindre antal för att få ner priset på denna typ av varor. Ett lägre pris skulle kunna få fler ungdomar att börja använda tobaksvaror. Syftet är också att det inte ska vara möjligt att sälja styckvis. (Se prop. 2017/18:156 s. 105 f. och prop. 2004/05:118 s. 22 f.)

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Folkhälsomyndigheten bedömer att det inte är rimligt att en handlare ska behöva öppna varje förpackning som säljs. En handlare kan inte kontrollera att ett cigarettpaket eller en snusdosa innehåller minst 20 cigaretter eller snusportioner utan att behöva öppna förpackningen. Det är därför endast när det finns särskild anledning att kontrollera förpackningen som handlaren kan behöva öppna den. Detsamma gäller om det på förpackningen framgår att den innehåller färre än 20 cigaretter eller snusportioner.

Ett exempel på när det finns särskild anledning att kontrollera förpackningen kan vara om en kund uppmärksammar handlaren om att förpackningen innehåller färre antal cigaretter eller snusportioner.

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att handlaren inte säljer cigaretter eller portionsförpackat snus styckvis. En signal om sådan försäljning är att styckvisa cigaretter och portionsförpackat snus förvaras i anslutning till kassan.
- Kontrollera om det framgår av förpackningar för cigaretter att de innehåller minst 20 cigaretter.
- Kontrollera om det framgår av förpackningar för portionsförpackat snus att de innehåller minst 20 portioner.
- Kontrollera om det framgår av förpackningar för rulltobak att de innehåller minst 30 gram.
- Om det finns särskild anledning att kontrollera att förpackningen innehåller minst 20 cigaretter eller 20 portioner snus, kan kommunen be handlaren att öppna förpackningen för att kontrollera innehållet.

Åldersgräns

5 kap. 17 § lagen om tobak och liknande produkter

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern.

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

5 kap. 18 § lagen om tobak och liknande produkter

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt.

Vad säger bestämmelsen?

Tobaksvaror får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

Varan eller produkten får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att den är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Det ska finnas ett tydligt och klart synbart meddelande på försäljningsstället med information om 18-årsgränsen.

Tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när varorna säljs genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt, exempelvis via internet.

Syfte med bestämmelsen

Att förhindra att barn och ungdomar hamnar i tobaksberoende är ett av lagens syften. Åldersgränsen 18 år för köp av dessa produkter är ett viktigt instrument för att skydda barn och unga.

5 kap. 18 § LTLP tydliggör att åldersgränsen gäller oberoende av försäljningssätt (prop. 2004/05:118 s. 22).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja eller lämna ut tobaksvaror i strid med 5 kap. 17 § första eller andra stycket LTLP. Se 10 kap. 2 § LTLP.

Kontrollköp är en tillsynsmetod för att kontrollera att försäljningsstället följer 18 årsgränsen vid tobaksförsäljning. Det är kommunerna som har rätt att utföra kontrollköp. Resultatet från kontrollköpet kan användas för att ha en dialog mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren. Syftet med dialogen är bland annat att förbättra och vid behov utveckla fungerande rutiner för ålderskontroll.

Information om kontrollköp (Folkhälsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten har tagit fram stöd för kommunernas tillsyn över ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet.

Vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet (Folkhälsomyndigheten.se)

På Folkhälsomyndighetens webbplats finns åldersgränsdekaler att beställa.

Dekaler 18-årsgräns för beställning (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att det finns ett tydligt och klart synbart meddelande som informerar om 18-årsgränsen.
- Ta gärna med dekaler för åldersgräns att dela ut vid ett tillsynsbesök.
- Kommunen kan kontrollera rutinerna för ålderskontroll via kontrollköp med stöd av Folkhälsomyndighetens vägledning.
- Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet.

Tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

I tabell 2 finns de bestämmelser som kommunerna och Polismyndigheten utövar tillsyn över vid försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare i detaljhandeln.

Tabell 2. Kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare i detaljhandeln.

Bestämmelse	**Tillsynsmyndighet**
Produktanmälan	Kommunen
Innehåll och utformning	Kommunen
Rapportering av försäljningsvolymer	Kommunen
Hälsovarningar	Kommunen
Produktpresentation	Kommunen
Informationsblad	Kommunen
Innehållsdeklaration	Kommunen
Anmälan	Kommunen och Polismyndigheten
Egenkontroll och uppgiftslämnande	Kommunen och Polismyndigheten
Åldersgräns	Kommunen och Polismyndigheten

Produktanmälan

2 kap. 7 § lagen om tobak och liknande produkter

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenter på marknaden. Anmälan ska även göras när produkten återkallas från marknaden av tillverkaren eller importören.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de föreskrifter om hur anmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 1.

Vad säger bestämmelsen?

Innan elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare tillhandahålls på den svenska marknaden måste dessa anmälas till Folkhälsomyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller både tillverkare och importörer och omfattar alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenter. Produktanmälan måste göras minst sex månader innan produkten börjar säljas.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om inte en produktanmälan är gjord. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller kraven på hur anmälan ska utformas och vad den ska innehålla.

Syfte med bestämmelsen

Bestämmelsen införlivar artikel 20.2 första stycket och 23.2 i TPD. I skäl 36 i ingressen till TPD framgår att syftet med bestämmelsen om produktanmälan är att göra det möjligt för medlemsländerna att utöva sina övervaknings- och kontrolluppgifter och därigenom upprätthålla ett högt folkhälsoskydd.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Kommunens tillsyn begränsar sig till att kontrollera om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som de finner i detaljhandeln har anmälts på det sättet. Denna information kan kommunen få från Folkhälsomyndigheten.

Offentliggjorda produktanmälningar av e-cigaretter (Folkhälsomyndigheten.se)

Vid frågor, kontakta

info@folkhalsomyndigheten.se.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen kan lägga över ansvaret att visa att produkten är anmäld på den som säljer produkten i detaljhandeln. Detaljhandlaren kan till exempel begära in dokumentation om huruvida produkten är anmäld från partihandlaren hen köpt produkten av eller från tillverkaren eller importören.

Tips för tillsynen!

Om kommunen vid ett tillsynsbesök uppmärksammar produkter som de misstänker inte är anmälda, kan de kontrollera det på Folkhälsomyndighetens webb eller begära in uppgifter från den som säljer produkten om att produkten är anmäld.

Innehåll och utformning

2 kap. 8 § lagen om tobak och liknande produkter

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att produkterna uppfyller de krav som följer av föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2 får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Mer detaljerade regler om innehåll och utformning finns i 2 kap. 9-14 §§ FTLP.

Vad säger bestämmelsen?

Tillverkare och importörer ansvarar för produktkraven på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och att produkter som inte uppfyller kraven inte får tillhandahållas konsumenter.

Den närmare regleringen av produktkraven finns i 2 kap. 9–14 §§ förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter och i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2018:41) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Syfte med bestämmelsen

Av skäl 36 i ingressen till TPD framgår att bakom regleringen av dessa produkter finns en önskan på EU-nivå om gemensamma säkerhetskrav och ett beaktande av ett högt folkhälsoskydd.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Observera att kommunerna inte ska bedöma om produkter stämmer med lagens produktkrav. Kommunernas uppgift är bara att kontrollera att det inte säljs produkter i strid mot förbud som meddelats av Folkhälsomyndigheten (prop. 2016/17:132 s. 64 f.).

Förbuden publiceras i dagsläget inte på Folkhälsomyndighetens webbplats. Vi bedömer att kommunerna i första hand utövar tillsyn över produktkraven på initiativ från oss.

Om kommunen i sin tillsyn uppmärksammar produkter som de misstänker inte uppfyller produktkraven ska kommunen underrätta Folkhälsomyndigheten.

Vägledning gällande kommunernas underrättelser till Folkhälsomyndigheten (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

Kommunen ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de under ett tillsynsbesök uppmärksammar produkter som de misstänker inte uppfyller produktkraven.

Rapportering av försäljningsvolymer

2 kap. 9 § lagen om tobak och liknande produkter

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in

1. fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och produktsort,
2. uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor, icke-rökare och de viktigaste typerna av nuvarande konsumenter,
3. uppgifter om det sätt på vilket produkterna säljs, och
4. sammanfattningar av och kommentarer till eventuella marknadsundersökningar om sådana uppgifter som anges i 1-3, med en översättning till engelska.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket inte har uppfyllts. Detsamma gäller om rapporteringen inte uppfyller föreskrifter om rapporteringsskyldighet som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 3.

Vad säger bestämmelsen?

Tillverkare och importörer ska årligen rapportera in marknadsutvecklingen för olika produkter till Folkhälsomyndigheten, det vill säga

- försäljningsvolymer,
- preferenser hos konsumenterna,
- hur produkterna säljs,
- eventuella marknadsundersökningar.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om den årliga rapporteringen inte görs.

Syfte med bestämmelsen

Av skäl 44 i ingressen i TPD framgår att syftet med bestämmelsen är att ge information om marknadsutvecklingen vad gäller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, så att medlemsstaterna (och kommissionen) kan utöva sina tillsynsuppgifter.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Kommunens tillsyn begränsar sig till att kontrollera om e-cigaretter och påfyllningsbehållare som de finner i detaljhandeln har rapporterats på det föreskrivna sättet.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen i första hand kan utöva tillsyn över kravet på årlig rapportering på initiativ från oss. Vi utövar tillsyn över att tillverkare och importörer årligen rapporterar till oss. Om vi behöver stöd i vår tillsyn kontaktar vi kommunen.

Tips för tillsynen!

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen i första hand kan utöva tillsyn över kravet på årlig rapportering på initiativ från oss.

Hälsovarningar

3 kap. 2 § lagen om tobak och liknande produkter

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med hälsovarningar.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att förpackningar till sådana produkter förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar hälsovarningar, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Vad säger bestämmelsen?

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare måste vara försedda med hälsovarningar. Ansvaret för det ligger på tillverkare och importörer av produkterna. Avsaknad av hälsovarningar eller felaktig utformning av dem medför att produkterna inte får tillhandahållas konsumenter i Sverige.

Av 3 kap. 9 i § förordningen om tobak och liknande produkter framgår att hälsovarningen ska lyda: ”Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne.”

Syfte med bestämmelsen

I skäl 36 i ingressen till TPD framgår att bakom regleringen av dessa produkter finns en önskan på EU-nivå om gemensamma säkerhetskrav och ett beaktande av ett högt folkhälsoskydd.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Det är straffbart att uppsåtligen bryta mot 3 kap. 2 § tredje stycket LTLP. Se 10 kap. 4 § LTLP.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Produktpresentation

3 kap. 4 § lagen om tobak och liknande produkter

Märkningen på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller på sådana produkters förpackningar får inte

1. antyda att en viss elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare är mindre skadlig än andra sådana produkter,
2. innehålla information om halten av tjära eller kolmonoxid i produkten,
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt,
4. antyda att en viss produkt har miljöfördelar, eller
5. hänvisa till doft eller tillsatser, utom när det gäller smaktillsatser.

Styckförpackningar och eventuell ytterförpackning till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

Vad säger bestämmelsen?

I första stycket förbjuds märkning av produkterna som uppmuntrar till konsumtion av dem genom att skapa en felaktig uppfattning om deras egenskaper, hälsoeffekter, risker eller utsläpp.

I andra stycket finns ett förbud mot vissa säljfrämjande åtgärder på förpackningarna (prop. 2016/17:132 s. 35 f. och 87 f.). Märkningen får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

De beståndsdelar och inslag som är förbjudna kan vara texter, symboler, namn, varumärken och figurativa eller icke-figurativa tecken.

Syfte med bestämmelsen

Bestämmelsen syftar till att skydda människors hälsa och säkerhet (prop. 2016/17:132 s. 35).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Informationsblad

3 kap. 5 § lagen om tobak och liknande produkter

Styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla ett informationsblad.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att styckförpackningar till sådana produkter innehåller ett informationsblad.

Om en styckförpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar informationsblad, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om informationsbladet inte har det innehåll och den utformning som följer v föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 6.

3 kap. 10 § förordning om tobak och liknande produkter

Ett informationsblad som avses i 3 kap. 5 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter ska innehålla uppgifter om

1. bruks- och förvaringsanvisning för produkten med omnämnande om att produkten inte rekommenderas för ungdomar och icke- rökare, kontraindikationer,
2. varningar som vänder sig till specifika riskgrupper,
3. eventuella skadliga effekter,
4. beroendeframkallande egenskaper, toxicitet och
5. kontaktuppgifter till tillverkaren eller importören och en juridisk eller fysisk kontaktperson inom Europeiska unionen.

3 kap. 11 § förordning om tobak och liknande produkter

Påfyllningsbara elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla lämpliga anvisningar för påfyllning, inklusive diagram, som en del av den bruksanvisning som avses i 10 § 1.

I bruksanvisningen för påfyllningsbara elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med en påfyllningsmekanism av den typ som avses i 2 kap. 14 § andra stycket 1 ska munstyckets eller tanköppningens bredd anges så att konsumenterna kan avgöra om påfyllningsbehållarna och de elektroniska cigaretterna är kompatibla.

I bruksanvisningen för påfyllningsbara elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med en påfyllningsmekanism av den typ som avses i 2 kap. 14 § andra stycket 2 ska de typer av dockningssystem som är kompatibla med sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare anges.

6 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Följande ska vara på svenska:

1. Informationsblad i styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 3 kap. 5 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

2. Innehållsdeklaration till förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 3 kap. 6 § samma lag.

Detta språkkrav ska endast tillämpas på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som tillhandahålls konsumenter på den svenska marknaden.

Vad säger bestämmelsen?

Styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla ett informationsblad med bland annat bruksanvisning och omnämnande av att produkterna inte rekommenderas för ungdomar och icke-rökare. Ansvaret för det ligger på tillverkare och importörer av produkterna. Avsaknad av informationsblad eller felaktig utformning av dem medför att produkterna inte får tillhandahållas konsumenter i Sverige.

Av 6 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (HSLF-FS 2018:41) framgår att informationsbladen ska vara skrivna på svenska.

Syfte med bestämmelsen

Bestämmelsen syftar till att skydda människors hälsa och säkerhet (skäl 42 i tobaksproduktdirektivets ingress).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Eftersom informationsbladen förvaras inuti styckförpackningarna kan det vara svårt för en detaljhandlare att, utan att öppna förpackningen, veta om de innehåller ett informationsblad och hur det är utformat. Endast i de fall det finns särskild anledning att kontrollera förpackningen krävs det därför att detaljhandlaren gör en kontroll av innehållet (prop. 2016/17:132 s. 33).

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

- Om det finns särskild anledning att kontrollera att förpackningen innehåller ett informationsblad kan kommunen be detaljhandlaren att öppna förpackningen för att kontrollera innehållet.
- Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Innehållsdeklaration

3 kap. 6 § lagen om tobak och liknande produkter

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med en innehållsdeklaration.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förses med en innehållsdeklaration.

Om en förpackning saknar innehållsdeklaration, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om innehållsdeklarationen inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 7.

3 kap. 12 § förordning om tobak och liknande produkter

En innehållsdeklaration enligt 3 kap. 6 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter ska innehålla

1. en förteckning över alla ingredienser som ingår i produkten i fallande viktordning,
2. uppgift om innehåll av nikotin i produkten och fördelningen per dos,
3. satsnumret, och
4. en rekommendation om att förvara produkten utom räckhåll för barn.

6 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare Följande ska vara på svenska:

1. Informationsblad i styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 3 kap. 5 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter.
2. Innehållsdeklaration till förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 3 kap. 6 § samma lag.

Detta språkkrav ska endast tillämpas på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som tillhandahålls konsumenter på den svenska marknaden.

Vad säger bestämmelsen?

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska vara försedda med innehållsdeklarationer. Ansvaret för det ligger på tillverkare och importörer av produkterna. Avsaknad av innehållsdeklaration eller felaktig utformning av dem medför att produkterna inte får tillhandahållas konsumenter i Sverige.

Kravet på innehållsdeklaration omfattar både styckförpackningar och ytterförpackningar (prop. 2016/17:132 s. 86).

Av 6 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (HSLF-FS 2018:41) framgår att innehållsdeklarationerna ska vara skrivna på svenska.

Syfte med bestämmelsen

Bestämmelsen syftar till att skydda människors hälsa och säkerhet (skäl 42 i ingressen till TPD).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Anmälan

5 kap. 14 § lagen om tobak och liknande produkter

En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha gjort en anmälan om försäljningen.

Anmälan ska göras till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget. Om ett fysiskt försäljningsställe saknas, ska anmälan göras till den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, till den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Vad säger bestämmelsen?

Den som vill bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare måste anmäla försäljningen till kommunen.

Syfte med bestämmelsen

Anmälningsplikten underlättar tillsynen genom att tillsynsmyndigheten underrättas om verksamheten (prop. 2016/17:132 s. 61).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet bryta mot 5 kap. 14 LTLP. Se 10 kap. 4 § LTLP.

Tillsyn kan utföras för att kontrollera att anmälan är aktuell och exempelvis omfattar de försäljningsformer som förekommer.

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att den anmälan som lämnats in till kommunen är aktuell, med exempelvis rätt organisationsnummer, kontaktuppgifter och försäljningsställe.
- Kontrollera vilka försäljningsformer som förekommer. Exempelvis försäljning via webben, fysisk butik eller automater.
- Säljs elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare utan att det är anmält till kommunen?

Egenkontroll och uppgiftslämnande

5 kap. 16 § lagen om tobak och liknande produkter

Den som bedriver försäljning enligt 14 eller 15 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan om försäljning enligt 14 § eller registrering enligt 15 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Vad säger bestämmelsen?

Den som bedriver anmälningspliktig försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska utöva egenkontroll och det ska finnas ett egenkontrollprogram som är lämpligt för verksamheten.

Syfte med bestämmelsen

Syftet med egenkontroll och egenkontrollprogram är att den som säljer elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska driva verksamheten så att den lever upp till lagens krav.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet, dock inte gränsöverskridande distansförsäljning.

Ytterligare bestämmelser om utformningen av egenkontrollprogram finns i

Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:20) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare HSLF-FS 2024:4 (Folkhälsomyndigheten.se).

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning för kommunernas bedömning av om egenkontrollprogrammet är lämpligt för verksamheten.

Vägledning för kommunernas granskning av egenkontrollprogram enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se).

Vid tillsyn kan kommunen och Polismyndigheten kontrollera att egenkontrollprogrammet fungerar som det stöd det är tänkt att vara, exempelvis genom att ställa frågor utifrån programmet.

Tips för tillsynen!

- Gå igenom och diskutera egenkontrollprogrammet med näringsidkaren. Är programmet fortfarande aktuellt eller behöver det revideras?
- Kontrollera om rutinerna i egenkontrollprogrammet är kända hos personalen. Det kan exempelvis ske genom att göra ”stickprov” bland personalen.

Åldersgräns

5 kap. 17 § lagen om tobak och liknande produkter

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern.

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

5 kap. 18 § lagen om tobak och liknande produkter

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt.

Vad säger bestämmelsen?

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

Varan eller produkten får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att den är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Det ska finnas ett tydligt och klart synbart meddelande på försäljningsstället med information om 18-årsgränsen.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt, exempelvis via internet.

Syfte med bestämmelsen

Att förhindra att barn och ungdomar hamnar i ett nikotinberoende är ett av lagens viktigaste syften. Åldersgränsen 18 år för köp av dessa produkter är ett viktigt instrument för att skydda barn och unga.

5 kap. 18 § LTLP tydliggör att åldersgränsen även omfattar försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare via försäljningsautomater eller distansförsäljning eller liknande sätt. Åldersgränsen gäller oberoende av försäljningssätt, till exempel via distanshandel eller internet. (Prop. 2004/05:118 s. 22)

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja eller lämna ut elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med 5 kap. 17 § första eller andra stycket LTLP. Se 10 kap. 4 § LTLP

Kontrollköp är en tillsynsmetod för att kontrollera att försäljningsstället följer 18 årsgränsen vid försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det är kommunerna som har rätt att utföra kontrollköp. Resultatet från kontrollköpet kan användas för att ha en dialog mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren. Syftet med dialogen är bland annat att förbättra och vid behov utveckla fungerande rutiner för ålderskontroll.

Information om kontrollköp (Folkhälsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten har tagit fram stöd för kommunernas tillsyn över ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet.

Vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet (Folkhälsomyndigheten.se)

På Folkhälsomyndighetens webbplats finns åldersgränsdekaler att beställa.

Dekaler 18-årsgräns för beställning (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att det finns ett tydligt och klart synbart meddelande som informerar om 18-årsgränsen.
- Ta gärna med dekaler för åldersgräns att dela ut vid ett tillsynsbesök.
- Kommunen kan kontrollera rutinerna för ålderskontroll via kontrollköp med stöd av Folkhälsomyndighetens vägledning.

- Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter genom automater, obemannade butiker samt internet.

Tillsyn över försäljning av örtprodukter för rökning

I tabell 3 finns de bestämmelser som kommunerna utövar tillsyn över vid försäljning i detaljhandeln av örtprodukter för rökning.

Tabell 3. Kommunernas tillsyn över försäljning i detaljhandeln av örtprodukter för rökning.

Bestämmelse	Tillsynsmyndighet
Hälsovarningar	Kommunen
Produktpresentation och medföljande information	Kommunen

Hälsovarningar

3 kap. 1 § lagen om tobak och liknande produkter

Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Vad säger bestämmelsen?

Förpackningar till örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter ska förses med hälsovarningar.

Termen ”hälsovarning” omfattar både varningstexter, en kombination av varningstext och bild – så kallade kombinerade hälsovarningar – och allmänna varningar och informationstexter (prop. 2015/16:82 s. 36).

Gemensamma regler om hälsovarningar på tobaksvaror och örtprodukter för rökning finns i 3 kap. 1 § förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter, bland annat att de ska vara på svenska och täcka hela den yta som reserverats för dem.

Förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter (Riksdagen.se)

Mer detaljerade regler finns i

Folkhälsomyndighetens föreskrifter om hälsovarning och rapportering av ingredienser för örtprodukter för rökning (HSLF-FS 2016:44).

Syfte med bestämmelsen

Syftet med bestämmelsen är att försöka minska konsumtionen av produkterna (prop. 1992/93:185 s. 32 f.). Syftet med hälsovarningarna är även att upplysa konsumenterna om riskerna med bruket.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Produktpresentation och medföljande information

3 kap. 3 § lagen om tobak och liknande produkter

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller
2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

Vad säger bestämmelsen?

Texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken som ger intryck av att en viss örtprodukt är mindre skadlig än andra får inte användas på förpackningen.

Märkningen får inte innehålla uppgifter om halten av nikotin, tjära och kolmonoxid.

Märkningen får inte innehålla inslag som liknar ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Syfte med bestämmelsen

Enligt skäl 27 i ingressen till TPD skulle tobaksvaror eller deras förpackningar kunna vilseleda konsumenter, särskilt ungdomar, om de skapar ett intryck av att dessa produkter är mindre skadliga. Detta gäller även örtprodukter för rökning.

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Tillsyn över försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

I tabell 4 finns de bestämmelser som kommunerna och Polismyndigheten utövar tillsyn över vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter i detaljhandeln.

Tabell 4. Kommunernas och Polismyndighetens tillsyn över försäljning av tobaksfria nikotinprodukter i detaljhandeln.

Bestämmelse	**Tillsynsmyndighet**
Produktanmälan	Kommunen
Produktkrav	Kommunen
Märkning	Kommunen
Rapporteringsskyldighet	Kommunen
Anmälan om försäljning	Kommunen och Polismyndigheten
Egenkontroll	Kommunen och Polismyndigheten
Ålderskrav	Kommunen och Polismyndigheten

Produktanmälan

5 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla tobaksfria nikotinprodukter som de avser att tillhandahålla konsumenter på marknaden. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenter på marknaden. Anmälan ska även göras när produkten återkallas från marknaden av tillverkaren eller importören.

Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om en sådan anmälan inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de föreskrifter om produktanmälan som har meddelats med stöd av 48 § 1.

Vad säger bestämmelsen?

Innan en tobaksfri nikotinprodukt tillhandahålls på den svenska marknaden måste den anmälas till Folkhälsomyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller både tillverkare och importörer och omfattar alla tobaksfria nikotinprodukter som de avser att tillhandahålla konsumenter. Produktanmälan måste göras minst sex månader innan produkten börjar säljas.

Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om inte en produktanmälan är gjord.

Syfte med bestämmelsen

Det behöver vara möjligt att överblicka vilka produkter som utvecklas och säljs till konsumenter på marknaden och att kunna utöva tillsyn över dem (jfr prop. 2021/22:200 s. 142 och 263).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Kommunens tillsyn begränsar sig till att kontrollera om tobaksfria nikotinprodukter som de finner i detaljhandeln har anmälts på det sättet. Denna information kan kommunen få från Folkhälsomyndigheten.

Offentliggjorda produktanmälningar av tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se)

Vid frågor, kontakta

info@folkhalsomyndigheten.se.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen kan lägga över ansvaret att visa att produkten är anmäld på den som säljer produkten i detaljhandeln. Detaljhandlaren

kan till exempel begära in dokumentation om huruvida produkten är anmäld från partihandlaren den köpt produkten av eller från tillverkaren eller importören.

Tips för tillsynen!

Om kommunen vid ett tillsynsbesök uppmärksammar produkter som de misstänker inte är anmälda, kan de kontrollera det på Folkhälsomyndighetens webb eller begära in uppgifter från den som säljer produkten om att produkten är anmäld.

Produktkrav

6 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tillverkare och importörer av tobaksfria nikotinprodukter ansvarar för att produkterna uppfyller de krav som följer av föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 48 § 2.

Tobaksfria nikotinprodukter som inte uppfyller kraven får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

7 § förordning om tobaksfria nikotinprodukter

Tobaksfria nikotinprodukter får inte innehålla

1. vitaminer eller andra tillsatser som ger intryck av att en tobaksfri nikotinprodukt innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker,
2. koffein, taurin eller andra tillsatser eller stimulerande ämnen som är förknippade med energi och vitalitet.

8 § förordning om tobaksfria nikotinprodukter

Endast ingredienser med hög renhet får användas vid framställningen av tobaksfria nikotinprodukter.

Spår av andra ämnen än de ingredienser som ingår i produkten får förekomma upp till detektionsgränsen endast om det tekniskt sett inte går att undvika dessa spår under tillverkningen.

9 § förordning om tobaksfria nikotinprodukter

Med undantag för nikotin får vid framställningen av tobaksfria nikotinprodukter endast sådana ingredienser användas som inte utgör en risk för människors hälsa.

Vad säger bestämmelsen?

Tobaksfria nikotinprodukter får inte innehålla vitaminer eller andra tillsatser som ger intryck av att produkten innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker. Tobaksfria nikotinprodukter får inte heller innehålla koffein, taurin eller andra tillsatser eller stimulerande ämnen som är förknippade med energi och vitalitet.

Endast ingredienser med hög renhet får användas vid framställningen av tobaksfria nikotinprodukter.

Med undantag för nikotin får vid framställningen av tobaksfria nikotinprodukter endast sådana ingredienser användas som inte utgör en risk för människors hälsa.

De krav som avses är i stort sett desamma som gäller för produkter som omfattas av TPD, det vill säga bland annat förbud mot tillsatser som antyder hälsofördelar eller förknippas med energi eller vitalitet, samt tillsatser som är farliga (prop. 2021/22:200 s. 146).

Produkter som inte uppfyller föreskrivna krav om innehåll och utformning får inte tillhandahållas konsumenter.

Syfte med bestämmelsen

Användningen av tobaksfria nikotinprodukter är förenad med risker och det finns anledning att se till att dessa risker inte ökar. Det behövs därför regler om produktinnehåll och utformning även för de tobaksfria nikotinprodukterna (prop. 2021/22:200 s. 145).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

För att kontrollera produktkraven kan det behöva göras kemiska analyser av produkterna. Även om kommunen utövar tillsynen över produktkraven bedömer Folkhälsomyndigheten att kommunen i första hand ska underrätta oss om de misstänker att produktkraven inte uppfylls. Kommunen kan även påtala för detaljhandlaren att produkten inte får tillhandahållas. Det kan exempelvis vara om det framkommer av innehållsförteckningen att produkten innehåller vitaminer eller koffein. Vi har då möjlighet att utöva tillsyn över produkten mot tillverkaren eller importören. Om vi behöver stöd i vår tillsyn kontaktar vi kommunen.

Vägledning gällande kommunernas underrättelser till Folkhälsomyndigheten (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att produkten enligt innehållsdeklarationen inte innehåller:
- vitaminer eller andra tillsatser som ger intryck av att produkten innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker
- koffein, taurin eller andra tillsatser eller stimulerande ämnen som är förknippade med energi och vitalitet
- Kommunen ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de under ett tillsynsbesök uppmärksammar produkter som de misstänker inte uppfyller produktkraven.

Märkning

7 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter ska förses med en innehållsdeklaration och en text som upplyser om nikotinets skadeverkningar (hälsovarning).

Tillverkare och importörer av tobaksfria nikotinprodukter ansvarar för att förpackningarna uppfyller kraven i första stycket.

Om en förpackning inte uppfyller kraven, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om innehållsdeklarationen eller hälsovarningen inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 48 § 3 och 4.

8 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Märkningen på tobaksfria nikotinprodukter eller på sådana produkters förpackningar får inte

1. antyda att en viss tobaksfri nikotinprodukt är mindre skadlig än andra sådana produkter, eller
2. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Vad säger bestämmelsen?

Förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter ska vara försedda med en innehållsdeklaration och en hälsovarning.

Märkningen får inte antyda att en viss tobaksfri nikotinprodukt är mindre skadlig än andra sådana produkter eller innehålla inslag som liknar ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Mer detaljerade regler finns i 11–13 §§ förordningen om tobaksfria nikotinprodukter samt 6–10 §§ Folkhälsomyndighetens föreskrifter om tobaksfria nikotinprodukter.

Förordning om tobaksfria nikotinprodukter (Riksdagen.se)

Folkhälsomyndighetens föreskrifter om tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se)

Enligt 12 § FTN ska hälsovarningen lyda ”Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne.”

Syfte med bestämmelsen

Syftet med hälsovarningarna är främst att upplysa konsumenterna om riskerna med bruket. Syftet är även att motverka att olika tobaksfria nikotinprodukter jämförs med varandra på ett sätt som ger sken av att produkterna är mindre farliga än vad de egentligen är (prop. 2021/22:200 s. 154).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Det är straffbart att uppsåtligen i strid med 7 § tredje stycket tillhandahålla konsumenter tobaksfria nikotinprodukter som inte uppfyller kraven på innehållsdeklaration eller hälsovarning. Se 43 § LTN.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Vägledning för kommunernas tillsyn över märkning enligt lag om tobak och liknande produkter samt lag om tobaksfria nikotinprodukter

Tips för tillsynen!

Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för kommunernas tillsyn över märkning.

Rapporteringsskyldighet

14 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tillverkare och importörer av tobaksfria nikotinprodukter ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in

1. fullständiga uppgifter om försäljningsvolymer, och
2. uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet barn eller ungdomar som inte fyllt 25 år.

Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 48 § 5 inte har uppfyllts.

Vad säger bestämmelsen?

Tillverkare och importörer måste årligen lämna in uppgifter om försäljningsvolymer och uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor. Rapporteringen ska göras till Folkhälsomyndigheten.

Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om den årliga rapporteringen inte görs.

Syfte med bestämmelsen

Uppgifter om försäljningsvolymer behövs för att följa hur de tobaksfria nikotinprodukterna påverkar folkhälsan. I förarbetena nämns som exempel att använda uppgifterna för att övervaka om någon produkt plötsligt börjat användas i större omfattning. Vidare för att avgöra hur produkterna används bland grupper av

konsumenter som är särskilt viktiga att skydda – däribland unga och kvinnor som befinner sig i en ålder där sannolikheten för en graviditet är stor. Uppgifterna kan också ge kunskap om i vilken utsträckning tobaksfria nikotinprodukter används av personer som inte tidigare använt produkter som innehåller nikotin (prop. 2021/22:200 s. 180).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen ansvarar för tillsyn på fysiska försäljningsställen.

Kommunens tillsyn begränsar sig till att kontrollera om tobaksfria nikotinprodukter som de finner i detaljhandeln har rapporterats på det föreskrivna sättet.

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen i första hand kan utöva tillsyn över kravet på årlig rapportering på initiativ från oss. Vi utövar tillsyn över att tillverkare och importörer årligen rapporterar till oss. Om vi behöver stöd i vår tillsyn kontaktar vi kommunen.

Tips för tillsynen!

Folkhälsomyndigheten bedömer att kommunen i första hand kan utöva tillsyn över kravet på årlig rapportering på initiativ från oss.

Anmälan om försäljning

17 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

En näringsidkare får inte bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter utan att först ha gjort en anmälan om försäljningen.

En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige ska göra en anmälan till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget. Om ett fysiskt försäljningsställe saknas, ska anmälan göras till den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, till den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Saknar näringsidkaren säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige ska anmälan göras till Folkhälsomyndigheten.

Vad säger bestämmelsen?

Den som vill bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter måste anmäla försäljningen till kommunen.

Det finns inget krav på att anmälan om försäljning ska bekräftas innan försäljningen får påbörjas (prop. 2021/22:200 s. 188).

Syfte med bestämmelsen

Syftet är att få kontroll på marknaden och ge tillsynsmyndigheterna möjlighet att följa försäljningen i syfte att skydda unga (prop. 2021/22:200 s. 187 f.).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvar för tillsyn oavsett verksamhet när näringsidkaren har säte eller fast försäljningsställe för näringsverksamhet i Sverige.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter i strid med 17 § LTN. Se 45 § LTN.

Tillsyn kan utföras för att kontrollera att den inlämnade anmälan är aktuell och exempelvis omfattar de försäljningsformer (t.ex. webbförsäljning) som förekommer.

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att den anmälan som lämnats in till kommunen är aktuell, med exempelvis rätt organisationsnummer, kontaktuppgifter och försäljningsställe.
- Kontrollera vilka försäljningsformer som förekommer. Exempelvis försäljning via webben, fysisk butik eller automater.
- Säljs tobaksfria nikotinprodukter utan att det är anmält till kommunen?

Egenkontroll

18 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av tobaksfria nikotinprodukter och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan om försäljning enligt 17 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Vad säger bestämmelsen?

Den som bedriver anmälningspliktig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll och det ska finnas ett egenkontrollprogram som är lämpligt för verksamheten.

Syfte med bestämmelsen

Egenkontrollen ska även ge den som bedriver verksamheten möjlighet att på ett strukturerat sätt säkerställa att försäljningen och hanteringen i övrigt uppfyller gällande krav (prop. 2021/22:200 s. 189).

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet när näringsidkaren har säte eller fast försäljningsställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ytterligare bestämmelser om utformningen av egenkontrollprogram finns i

Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:20) om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare HSLF-FS 2024:4 (Folkhälsomyndigheten.se).

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning för kommunernas bedömning av om egenkontrollprogrammet är lämpligt för verksamheten.

Vägledning för kommunernas granskning av egenkontrollprogram enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter (Folkhälsomyndigheten.se).

Vid tillsyn kan kommunen och Polismyndigheten kontrollera att egenkontrollprogrammet fungerar som det stöd det är tänkt att vara, exempelvis genom att ställa frågor utifrån programmet.

Tips för tillsynen!

- Gå igenom och diskutera egenkontrollprogrammet med näringsidkaren. Är programmet fortfarande aktuellt eller behöver det revideras?
- Ställ kontrollfrågor för att säkerställa att det används och är anpassat för verksamheten.
- Kontrollera om rutinerna i egenkontrollprogrammet är kända hos personalen. Det kan exempelvis ske genom att göra ”stickprov” bland personalen.

Ålderskrav

19 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tobaksfria nikotinprodukter får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern.

Om det finns särskild anledning att anta att produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år.

20 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Tobaksfria nikotinprodukter som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat eller distansförsäljning eller på liknande sätt.

Vad säger bestämmelsen?

Tobaksfria nikotinprodukter får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

Varan eller produkten får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att den är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Det ska finnas ett tydligt och klart synbart meddelande på försäljningsstället med information om 18-årsgränsen.

Tobaksfria nikotinprodukter som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt, exempelvis via internet.

Syfte med bestämmelsen

Att förhindra att barn och ungdomar hamnar i ett nikotinberoende är ett av lagens viktigaste syften. Åldersgränsen 18 år för köp av dessa produkter är ett viktigt instrument för att skydda barn och unga.

20 § LTN tydliggör att åldersgränsen även omfattar försäljning av tobaksfria nikotinprodukter via försäljningsautomater eller distansförsäljning eller liknande sätt.

Åldersgränsen gäller alltså i både fysiska och digitala försäljningsmiljöer (prop. 2021/22:200 s 274)

Råd och stöd vid tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsyn oavsett verksamhet.

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter i strid med 19 § första eller andra stycket LTN. Se 45 § LTN.

Kontrollköp är en tillsynsmetod för att kontrollera att försäljningsstället följer 18 årsgränsen vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. Det är kommunerna som har rätt att utföra kontrollköp. Resultatet från kontrollköpet kan användas för att ha en dialog mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren. Syftet med dialogen är bland annat att förbättra och vid behov utveckla fungerande rutiner för ålderskontroll.

Information om kontrollköp (Folkhälsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten har tagit fram stöd för kommunernas tillsyn över ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet.

Vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet (Folkhälsomyndigheten.se)

På Folkhälsomyndighetens webbplats finns åldersgränsdekaler att beställa.

Dekaler 18-årsgräns för beställning (Folkhälsomyndigheten.se)

Tips för tillsynen!

- Kontrollera att det finns ett tydligt och klart synbart meddelande som informerar om 18-årsgränsen.
- Ta gärna med dekaler för åldersgräns att dela ut vid ett tillsynsbesök.
- Kommunen kan kontrollera rutinerna för ålderskontroll via kontrollköp med stöd av Folkhälsomyndighetens vägledning.
- Ta del av Folkhälsomyndighetens vägledning för ålderskontroll vid försäljning genom automater, obemannade butiker och internet.

Dokumentation

Tillsynsmyndigheter ska enligt 27 § förvaltningslagen (2017:900) snarast dokumentera sådana uppgifter de får på annat sätt än genom en handling, om de kan ha betydelse för ett beslut i ett ärende.

Material som myndigheten själv hämtat in eller fått in från någon annan än sökanden kan behöva kommuniceras innan beslut fattas (25 § förvaltningslagen).

Alla betydelsefulla uppgifter i ärendet ska dokumenteras. Om ärendet leder till en administrativ sanktion, exempelvis ett föreläggande, är det särskilt viktigt att

dokumentera de uppgifter som har betydelse för beslutet. Dokumentationen kan förutom tjänsteanteckningar innebära foton.

Dokumentationen under tillsynsbesöket kan bland annat innehålla:

- tid och datum samt vilka personer som närvarar, från både tillsynsmyndigheterna och verksamheten som granskas
- vilka bestämmelser och produkter som granskas
- vilka delar av lokalen eller lokalerna som besöks
- vilka frågor som ställs från tillsynsmyndigheterna och vilka svar som ges av den som närvarar från verksamheten
- vad som i övrigt framkommer i samtal med ansvariga personer på platsen
- vilka dokument och handlingar som granskas
- foton på produkter där till exempel brister i märkningen uppmärksammas
- eventuella kvitton från försäljning av tobaksvaror
- eventuella fakturor från inköp av tobaksvaror
- vilka brister som observeras
- eventuella frivilliga åtgärder som näringsidkaren gör för att åtgärda brister, exempelvis att varor plockas bort från hyllorna
- övriga iakttagelser på försäljningsstället.

Kommunernas och Polismyndighetens arbete efter tillsynsbesöket

Efter tillsynsbesöket kan det behövas ytterligare åtgärder från kommunen och Polismyndigheten, exempelvis att

- besluta om föreläggande eller förbud
- besluta om förbud att fortsätta anmälningspliktig försäljning eller meddela en varning
- Återkalla tillstånd för försäljning eller meddela en varning
- underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen
- anmäla misstänkta brott.

Kommunen ska även underrätta Folkhälsomyndigheten om de får kännedom om något som har betydelse för vår tillsyn.

Frivillig rättelse

I vissa fall kan brister som hittats under ett tillsynsbesök åtgärdas frivilligt direkt av näringsidkaren. Exempelvis kan varor plockas bort från försäljning eller ett meddelande om åldersgränsen sättas upp i butiken.

Föreläggande och förbud

Kommunen och Polismyndigheten får i sin tillsyn meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att LTLP och LTN ska följas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

Bestämmelser om föreläggande och förbud regleras för

- tobaksprodukter och örtprodukter i 7 kap. 9 § LTLP
- elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare i 7 kap. 12 § LTLP
- tobaksfria nikotinprodukter i 28 § LTN.

För att bestämma vitesbelopp och utdöma viten gäller lagen (1985:206) om viten.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte heller dömas till ansvar enligt LTLP eller LTN för den eller de gärningar som omfattas av föreläggandet eller förbudet. Det innebär att den personen inte kan dömas till böter eller fängelse och samtidigt bli påförd vite för en och samma gärning (se 10 kap. 5 § LTLP och 46 § LTN).

Befogenheten att meddela förelägganden eller förbud syftar till att möjliggöra en effektiv kontroll av att tillverkare, detaljhandlare med flera fullgör sina skyldigheter enligt lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter (prop. 1992/93:185 s. 59 och prop. 2016/17:132 s. 99 f.).

Även om Polismyndigheten också kan meddela förelägganden och förbud, bör det vanligaste vara att de fattar polisiära beslut som en följd av den information som kommit fram i ett tillsynsärende. Sådana polisiära beslut är inte beslut som avses i 7 kap. 9 § LTLP och går därför inte heller att överklaga enligt 9 kap. 1 § LTLP. (Prop. 2017/18:156 s. 213)

Förbud att fortsätta försäljning och varning

Vid allvarliga eller upprepade överträdelser kan kommunen även förbjuda en näringsidkare som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen. Om ett förbud anses som en alltför ingripande åtgärd kan kommunen i stället meddela en varning. Ett förbud får gälla högst sex månader. Kommunens beslut gäller omedelbart om inget annat anges i beslutet. Detta framgår av 7 kap. 13 § LTLP för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt 29 § i LTN för tobaksfria nikotinprodukter.

Vid tillämpningen av 29 § LTN och i valet mellan försäljningsförbud eller varning ska kommunen alltså bedöma åtgärdens proportionalitet, se även 5 § tredje stycket i förvaltningslagen (2017:900). Ett beslut om försäljningsförbud ska gälla för en viss tid och även denna tidsgräns omfattas av kommunens proportionalitets-bedömning. (Prop. 2021/22:200 s. 278 f.)

Även i förarbetena till 7 kap. 13 § LTLP uttrycks att en proportionalitets-bedömning ska göras. När kommunen bedömer förbudets längd bör de beakta bland annat hur allvarlig överträdelsen är och det men som ett förbud kommer att förorsaka näringsidkaren. En proportionalitetsbedömning ska alltså göras. (Prop. 2016/17:132 s. 100)

Observera att det är straffbart att uppsåtligen sälja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter i strid mot ett försäljningsförbud som meddelats av kommunen. Detta enligt 10 kap. 4 § LTLP samt 44 § LTN.

Återkallelse och varning

En kommun får enligt 7 kap. 10 § LTLP återkalla ett tillstånd för försäljning av tobaksvaror om

1. tillståndet inte längre utnyttjas
2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande
3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit
4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Enligt 7 kap. 11 § LTLP får kommunen istället för återkallelse meddela tillståndshavaren en varning, om det kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd.

En varning får också meddelas tillståndshavaren vid allvarliga eller upprepade överträdelser av det som gäller enligt denna lag eller anslutande föreskrifter.

Återkallelse med stöd av punkt 2 kan aktualiseras om det uppstår sådana brister i tillståndshavarens personliga eller ekonomiska förhållanden att dessa, om förhållandena förelegat vid tillståndsprövningen, inneburit att sökanden inte skulle ha uppfyllt lämplighetskraven i 5 kap. 2 § för att få tillstånd. Avsikten är att tillståndshavaren i första hand ska varnas. Det kan dock finnas tillfällen när försäljningstillståndet måste återkallas utan föregående varning. Det kan exempelvis röra sig om allvarlig ekonomisk misskötsamhet eller att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brottslighet som innebär att hen inte längre är lämplig att utöva verksamheten.

Om det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till detta, och tillståndshavaren inte har ingripit, kan det finnas grund för återkallelse enligt punkt 3. Detsamma gäller om brottslighet förekommit inom verksamheten men inte på ett fysiskt försäljningsställe. En tillståndshavare är skyldig att ingripa mot brottsliga förfaranden inom såväl tillståndspliktig detalj- som partihandel. Den brottslighet som avses är sådan som skulle innebära att tillståndshavaren själv hade ansetts olämplig vid tillståndsprövningen. Vilka åtgärder som tillståndshavaren måste vidta för att inte riskera att tillståndet återkallas får avgöras i det enskilda fallet.

Återkallelse med stöd av punkt 4 aktualiseras i situationer där kommunen tidigare meddelat tillståndshavaren en eller flera varningar utan att hen åtgärdat bristerna (prop. 2017/2018:156 s. 213 f.).

Underrättelser

Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som de i sin verksamhet får kännedom om och som är av betydelse för tillsynen över LTLP och LTN. Syftet är att underlätta den gemensamma tillsynen (prop. 2016/17:132 s. 99).

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt LTLP eller LTN ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet. Detta regleras i 7 kap. 20 § LTLP samt 35 § LTN.

Kommunen ska enligt 7 kap. 21 § LTLP underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn över LTLP eller marknadskontroll enligt förordning (EU) 2019/1020.

Enligt 36 § LTN ska kommunen underrätta Folkhälsomyndigheten om de sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för vår tillsyn över den lagstiftningen.

Vägledning gällande kommunens underrättelser till Folkhälsomyndigheten (Folkhälsomyndigheten.se)

Straffbestämmelser och anmälan om misstänkt brott

Det finns ingen skyldighet enligt LTLP eller LTN att kommunen ska anmäla misstänkta brott till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Om ett misstänkt brott upptäcks under ett gemensamt tillsynsbesök av kommunen och Polismyndigheten, får Polismyndigheten vetskap om det på plats. Om kommunen upptäcker ett misstänkt brott utan att Polismyndigheten närvarar vid tillsynsbesöket, kan kommunen göra en brottsanmälan. Kommunen behöver då beakta eventuella sekretessbestämmelser enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Straffbestämmelser finns i 10 kap. LTLP samt 43–47 §§ LTN.

Tillsynsavgift

Kommunen får ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror och anmälningspliktig försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Detta regleras i 8 kap. 2 § LTLP.

Kommunen får även ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter, enligt 40 § LTN.

Nivån på avgiften regleras inte i LTLP och LTN, utan ska baseras på självkostnadsprincipen i kommunallagen (2017:725). Detta innebär att kommuner inte får ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de utför.

Tips för arbetet efter tillsynsbesöket!

- Om försäljningen av produkterna bryter mot reglerna för försäljning, kan kommunen eller Polismyndigheten i sin tillsyn meddela förelägganden eller förbud.
- Om kommunen väljer att använda vite vid en överträdelse av en bestämmelse där det även finns ett straffansvar, behöver de känna till principen om att en och samma gärning inte kan bli föremål för dubbla prövningar eller sanktioner.
- Vid vissa omständigheter kan kommunen återkalla ett tillstånd för tobaksförsäljning eller meddela en varning.
- Vid allvarliga eller upprepade överträdelser kan kommunen även förbjuda en näringsidkare som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta

försäljningen. Om ett förbud anses som en alltför ingripande åtgärd kan kommunen i stället meddela en varning.

- Kommunen ska göra en proportionalitetsbedömning om de överväger att meddela en sanktion enligt LTLP eller LTN, exempelvis återkallelse av tillstånd att sälja tobaksvaror eller en varning.
- Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.
- Underrätta Folkhälsomyndigheten om du som kommunal handläggare upptäcker något vid ett tillsynsbesök som har betydelse för vår tillsyn eller marknadskontroll.
- Kommunen kan göra en brottsanmälan om de upptäcker ett misstänkt brott.

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för en bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, 171 82 Solna. **Östersund** Campusvägen 20. Box 505, 831 26 Östersund.

www.folkhalsomyndigheten.se